CONSIDERAȚII ASUPRA MONEDELOR DIN AȘEZAREA MEDIEVALĂ DE LA ȘIBOT-CÂNEPIȘTE, JUD. ALBA

ANDRA SAMSON, EUGEN PARASCHIV-GRIGORE

NOTES ABOUT THE COINS FROM THE MEDIEVAL SETTLEMENT AT ȘIBOT-CÂNEPIȘTE, ALBA COUNTY

On the archaeological site from Șibot (Cânepiște), investigated in 2012, were discovered three coins, two found in medieval dwellings. The article presents preliminary data about these coins, which being arguments to date certain habitation levels the medieval settlement in the 15th–16th centuries.

KEYWORDS: Șibot, Cânepiște, rural medieval settlement, coins, 15th–16th centuries

CUVINTE CHEIE: Șibot, Cânepiște, așezare rurală medievală, monede, secolele XV–XVI

Articolul de față este un studiu preliminar al materialului numismatic descoperit în cadrul așezării medievale de la Șibot (punct Cânepiște)¹. Printre cele 300 de complexe arheologice cercetate, doar în două dintre ele au fost identificate monede; o a treia monedă fiind descoperită în timpul decapării mecanice. Cele două complexe în discuție sunt locuințe adâncite și prezintă caracteristicile:

Complexul 51, locuință

Locuință adâncită, de formă neregulată (probabil ovală), surprinsă parțial pe latura de SV a suprafeței SA1, la o adâncime de 0,48 m (Pl. I/1). Dimensiunile surprinse sunt: L = 5,08 m; l = 2,12 m. Umplutura este de culoare cenușie, compactă, pigmentată cu chirpici și cărbune. Conține pelicule de cenușă, fragmente ceramice, fragmente osteologice animale, obiecte de fier, și o monedă. Din cauza formei neregulate putem deduce că locuința avea o anexă. Adâncimea maximă 1,02 m.

Complexul 108, locuință

Locuință adâncită, formă rectangulară, surprinsă pe suprafața de cercetare SA4, la cota de –0,75 m (adâncime de conturare), fiind suprapusă de complexul 114². Pe latura de nord complexul a fost secționat de șanțul conductei de gaz, iar pe latura de SE era suprapusă de un stâlp de electricitate; drept urmare, dimensiunile surprinse sunt: L = 5,10 m, l = 4,70 m. Pe două dintre cele trei laturi au fost identificate, longitudinal, șanțurile unor bârne de lemn, la nivelul fundației. Pe latura de est, bârna s-a păstrat *in situ*. În colțurile complexului s-a putut observa o amenajare din pietre, pentru a susține cei patru stâlpi ai locuinței (Pl. I/2). Umplutura complexului este de culoare cenușie, compactă, cu fragmente ceramice, fragmente de cahle și fragmente osteologice animale, precum și o monedă.

Cele două monede au fost descoperite în cadrul complexelor amintite anterior, iar a treia monedă a fost descoperită întâmplător pe timpul decopertării suprafeței SA7. Primele două monede au o importanță crescută pentru datarea cu exactitate a complexelor arheologice din cadru sitului Șibot 2. Cele două monede (Pl. II/a, c) fac parte din emisiunile monetare din timpul regilor ungari Ladislau al V-lea (1453–1457) – prima monedă – și Vladislav al II-lea (1490–1516), iar cea de a treia monedă (Pl. II/e) este un kreutzer din anul 1781, din timpul domniei lui Iosif al II-lea de Habsburg-Lorena, împărat al Sfântului Imperiu Roman, arhiduce al Austriei, rege al Ungariei, Croației și Boemiei.

¹ Pentru toate detaliile referitoare la cercetarea arheologică din așezarea medievală de la Șibot (punct Cânepiște), jud. Alba, vezi Samson *et alii* 2014.

² Complexul 114 este o locuință de suprafață, identificată la o adâncime de 0,50 m, de formă rectangulară, din care s-a păstrat doar delimitarea podelei, precum și câteva pietre de râu în colțul de sud, ce proveneau de la pereții încăperii.

Deși starea de conservare a acestor două piese este precară atribuirea acestora celor doi regi ungari este certă.

Recunoscut ca rege al Ungariei în anul 1453, Ladislau al V-lea, nu a domnit o perioadă foarte îndelungată acesta murind pe neașteptate în anul 1457, la Praga. Cunoscut și sub numele de Ladislau Postumul, acesta a fost principe al Austriei, rege al Cehiei, Boemiei și Croației înainte de a fi recunoscut și ca rege al Ungariei.

Deși scurtă ca durată, domnia lui Ladislau al V-lea se remarcă printr-o serie de emisiuni monetare fiind cunoscute nu mai puțin de 39 emisiuni monetare puse în circulație între 1453 și 1457³. Moneda descoperită în complexul 108 este un dinar din cupru⁴, o monedă cu o valoare comercială mică.

Dintre descoperirile de monede emise de Ladislau al V-lea amintim cele trei piese găsite în urma cercetărilor arheologice recente din Piața Huet din Sibiu⁵, dar și un alt dinar care face parte din Tezaurul de la Lăpușnic (jud. Hunedoara)⁶.

Cea de-a doua monedă a fost descoperită în complexul 51 și datează din anul 1510. Este o monedă emisă de Vladislav al II-lea, un dinar foarte răspândit în epocă. Numeroasele emisiuni monetare din această perioadă au făcut ca numărul de descoperiri din timpul regelui Vladislav al II-lea să fie foarte numeroase⁷. Aria de răspândire a monedelor emise de Vladislav al II-lea este una foarte vastă, fiind descoperite monede în tezaure chiar și la Giurgiu (jud. Giurgiu)⁸ și Andrieșeni (jud. Iași)⁹, pe lângă cele de la Sibiu¹⁰ sau dintr-o localitate necunoscută din județul Cluj¹¹. Emisiunile monetare din timpul lui Vladislav al II-lea sunt în număr de 67¹², acest lucru fiind datorat perioadei lungi de domnie a acestuia (26 ani).

Moneda de față a fost emisă spre sfârșitul domniei lui Vladislav al II-lea, în anul 1510, existând mai multe emisiuni monetare asemănătoare ce datează din perioada 1503–1516.

A treia monedă este o piesă descoperită întâmplător în zona sitului de la Șibot și datează din anul 1781, din perioada de domnie a împăratului Iosif al II-lea. Această monedă nu are o valoare importantă în datarea sitului de la Șibot, dar a fost amintită pentru importanța ei istorică. Bine păstrată, elementele de datare ale acestei piese sunt neștirbite de trecerea timpului sau de eventualele coroziuni, moneda aflându-se într-o stare de conservare bună.

Pe baza celor două monede ungurești din secolele al XV-lea și al XVI-lea se poate spune că cel puțin, cele două locuințe în care au fost descoperite se încadrează între a doua jumătate a secolului al XV-lea (după anul 1453) și primele decenii ale secolului al XVI-lea (1510–1516). Cel mai probabil moneda emisă de Ladislau al V-lea nu a circulat foarte mult în epocă (cele mai multe monede emise în timpul domniei lui Ladislau al V-lea sunt descoperite în tezaure) și putem afirma că aceasta datează locuința în care a fost descoperită (complexul 108), în a doua jumătate a secolului al XV-lea, înaintea anului 1479 când a avut loc „*Bătălia de la Câmpul Pâinii*” (13 octombrie 1479).

³ CNH 1907, 24–26, nr. 169–202

⁴ CNH 1907, 24 și nr. 182

⁵ Marcu-Istrate 2007, 159–160, nr. 119–121

⁶ http://www.mcdr.ro/?page_id=598.

⁷ Marcu-Istrate 2007, p. 160–161, nr. 131–141; Știrbu, Petolescu, Stancu 1978, 42 (peste 1600 de monede)

⁸ Știrbu 1978, 91

⁹ Știrbu, Petolescu, Stancu 1978, p. 42 (peste 1600 de monede)

¹⁰ Marcu-Istrate 2007, p. 160–161, nr. 131–141

¹¹ Știrbu 1978, 92

¹² CNH 1907, p. 31–36, nr. 253–286

CATALOG

1. **Dinar**: [1455 ?]; CNH 182; 12,94 mm; 0,36 g; **Pl. I/a–b**¹³.

Av. Cruce dublă în centru; între brațele celor verticale ale crucii de o parte și de alta a brațului orizontal două litere (K și P) pe margine un chenar circular cu următorul text:

[MON · LAD –]S[LAI · DQI · G]

Rev. În centru un blazon sub formă de scut în dungi, iar pe margine un chenar circular cu următorul text:

† [RQGIS · VNGARIQ] · DT · Q.

2. **Dinar**: [1510]; CNH 272; 15,07 mm; 0,37 g (mai multe fragmente); **Pl. I/c–d**¹⁴.

Av. În centru blazonul Ungariei înconjurat de o inscripție circulară într-un chenar:

[M] · WLADISL[AI · R · VNGARIQ]

Rev. În centru Fecioara Maria pe tron cu Iisus copil în brațe. Fecioara Maria poartă coroană, iar în partea stângă și în dreapta acesteia se află gravate 2 litere (K și H). În chenar circular pe margine o inscripție păstrată parțial:

[PATRON]–VNG[ARIQ]

3. **Kreutzer**: 1781; 24,42 mm; 8,11 g; **Pl. I/e**.

Av. Bust al împăratului Iosif al II-lea privind spre dreapta, încadrat circular de o legendă și de un chenar punctat.

IOS.II.D.G.R.I.S.A.GE.HV.BO.REX.A.A.

(*Iosephus II. Dei gratia Romanorum imperator semper augustus Germaniae, Hungariae, Bohemiae rex, archidux Austriae*).

Rev. Într-un chenar circular punctat o cunună de lauri cu o inscripție la mijloc.

EIN/KREUTZER/1781/O

BIBLIOGRAFIE

CNH 1907	<i>Corpus Nummorum Hungariae (Magyar Egyetemes Éremtár)</i> , II, <i>Vegyesházi Királyok Kora</i> , Réthy László (ed.), A. M. Tud. Akadémia Archeol. Bizottsága Megbízásából, Budapest, 1907
Marcu-Istrate 2007	Daniela Marcu-Istrate, <i>Sibiu. Piața Huet. Monografie arheologică</i> , Alba Iulia 2007
Samson et alii 2014	Andra Samson, M. Vasile, Irina Ene, Ed. Ene, M. Streinu, Cristina Bodó, G. Băeștean, <i>Situl arheologic medieval de la Șibot (Cânepiște), jud. Alba. Raport arheologic preliminar asupra cercetărilor arheologice preventive</i> , CA, XXI, 2014, p. 327–362
Știrbu, Petolescu, Stancu 1978	Constanța Știrbu, Carmen-Maria Petolescu, Paraschiva Stancu, <i>Un tezaur din sec. al XVI-lea descoperit în satul Buhăeni, com. Andrieșeni, jud. Iași</i> , CN, I, 1978, p. 42–82
Știrbu 1978	Constanța Știrbu, <i>Noi tezaur monetare intrate în patrimoniul Muzeului de Istorie al R.S. România</i> , CN, I, 1978, p. 89–92

ILLUSTRATION

Pl. I 1. Complex 51: ground plan and cross-section; **2.** Complex 108: ground

Pl. II 1–2. Ladislaus the 5th (1455); **3–4.** Vladislav the 2nd (1510); **5.** Joseph the 2nd (1781)

ANDRA SAMSON, EUGEN PARASCHIV-GRIGORE
Muzeul Național de Istorie a României
andrasamson@gmail.com, eugen_para@yahoo.com

¹³ CNH 1907, nr. 182

¹⁴ CNH 1907, nr. 272c

Nesăpat, limita vestică a autostrăzii

1. Complex 51: grund și profil ; 2. Complex 108: grund

1.

2.

3.

4.

5.

1–2. Ladislav al V-lea (1455?); 3–4. Vladislav al II-lea (1510); 5. Iosif al II-lea 1781)